

Vendim nr. 3 datë 17.02.2022

(V-3/22)

Gjykata Kushtetuese E Republikës së Shqipërisë, e përbërë nga: Vitore Tusha, Kryetare, Marsida Xhaferllari, Fiona Papajorgji, Altin Binaj, Përparim Kalo, Sonila Bejtja, Elsa Toska, anëtarë

me sekretare Belma Lleshi, në datën 17.02.2022 mori në shqyrtim në seancë plenare, mbi bazë dokumentesh, çështjen nr. 2 (L) 2021 të Regjistrimit Themeltar, që u përket:

KËRKUES: LAERT KOLA

SUBJEKTE TË INTERESUARA:

**AGJENCIA SHTETËRORE E KADASTËS,
AGJENCIA SHTETËRORE E KADASTËS, DREJTORIA
VENDORE FIER,
BASHKIA FIER,
AVOKATURA E SHTETIT, ZYRA VENDORE VLORË**

OBJEKTI: Shfuqizimi i vendimit nr. 25/22, datë 17.06.2021 të Kolegjit Administrativ të Gjykatës së Lartë, si i papajtueshëm me Kushtetutën e Republikës së Shqipërisë.

BAZA LIGJORE: Nenet 42, 131, pika 1, shkronja “f” dhe 134, pika 1, shkronja “i”, të Kushtetutës; neni 6 i Konventës Evropiane për të Drejtat e Njeriut (*KEDNJ*); neni 71/a i ligjit nr. 8577, datë 10.02.2000 “Për organizimin dhe funksionimin e Gjykatës Kushtetuese të Republikës së Shqipërisë”, i ndryshuar (*ligji nr. 8577/2000*).

GJYKATA KUSHTETUESE,

pasi dëgjoji relatorin e çështjes Elsa Toska, shqyrtoi parashtrimet e kërkuarit Laert Kola, i cili ka kërkuar pranimin e kërkesës, prapësimet dhe qëndrimin e subjektit të interesuar, Avokaturës së Shtetit, që ka kërkuar rrëzimin e kërkesës, konstatoi mungesën e prapësimeve

me shkrim të subjekteve të interesuara, Agjencisë Shtetërore të Kadastrës (ASHK), Drejtorisë Vendore të ASHK-së, Fier, bashkisë Fier, si dhe diskutoi çështjen në tërësi,

V Ë R E N:

I

Rrethanat e çështjes

1. Me vendimin nr. 132, datë 14.02.1996 të Komisionit të Kthimit e Kompensimit të Pronave ish-Pronarëve (*vendimi nr. 132/1996 i KKKP*) është vendosur, ndër të tjera, njohja e pronësisë së J.K. për një truall me sipërfaqe 5000 m², të ndodhur në fshatin Grecalli, komuna Qendër, Fier dhe kompensimi me truall fizik i trashëgimtarëve të tij ligjorë.

2. Në datën 11.12.2015 kërkuesi, trashëgimtar i të ndjerit J.K., i është drejtuar Gjykatës Administrative të Shkallës së Parë Vlorë me kërkesëpadi me objekt: *“Konstatimin e pavlefshmërisë absolute të aktit administrativ, regjistrimin e pasurisë nr. 128/1, ZK 1453, terren sportiv, regjistruar sipas VKM nr. 509, datë 06.07.2011 në emër të Komunës Qendër Fier. Detyrimin e ZVRPP Fier të fshijë nga regjistrat publikë të pasurive të paluajtshme subjektin Komuna Qendër Fier për pasurinë nr. 128/1, ZK 1453, vol. 3, faqe 203. Detyrimin e ZVRPP Fier të regjistrojë pronarët sipas vendimit nr. 132, datë 14.02.1996 të Komisionit të Kthimit dhe Kompensimit të Pronave ish-Pronarëve për pasurinë nr. 128/1, ZK 1453, vol. 3, faqe 203. Të shfuqizojë aktin administrativ të regjistrimit të pasurisë së paluajtshme nr. 128/1, ZK 1453, vol. 3, faqe 203 në emër të subjektit Komuna Qendër Fier. Sigurimin e padisë.”*. Në përfundim të gjykimit të çështjes, Gjykata Administrative e Shkallës së Parë Vlorë, me vendimin nr. 447, datë 31.03.2016, ka vendosur rrëzimin e kërkesëpadisë.

3. Kërkuesi ka paraqitur ankim ndaj vendimit nr. 447, datë 31.03.2016 të Gjykatës Administrative të Shkallës së Parë Vlorë, i cili është regjistruar në Gjykatën Administrative të Apelit me nr. 15037 (31025-04490-86-2016) akti, datë 09.09.2016.

4. Në kushtet kur ankimi i tij drejtuar Gjykatës Administrative të Apelit nuk ishte shqyrtuar ende, në datën 14.12.2020, kërkuesi i është drejtuar Gjykatës së Lartë me kërkesë me objekt: *“Konstatimin e shkeljes së afatit të arsyeshëm, përshpejtimin e procedurave dhe shpërblimin e dëmit. Kohëzgjatjen e paarsyeshme në procedurat e gjykimit të çështjes nga Gjykata Administrative e Apelit.”*

5. Me vendimin nr. 25/22, datë 17.06.2021, Kolegji Administrativ i Gjykatës së Lartë ka vendosur rrëzimin e kërkesës së kërkuesit dhe pushimin e gjykimit në lidhje me kërkimin

për shpërblimin e dëmit, pasi ka konstatuar se mosveprimi i gjykatës nuk ka ndodhur për shkaqe subjektive, që lidhen me vlerësime dhe qëndrime abuzive të gjyqtarit. Ndër të tjera, Kolegji Administrativ i Gjykatës së Lartë ka arsyetuar se vonesa e gjatë në shqyrtimin e çështjes ishte rrjedhojë e një problematike të përgjithshme që tejkalonte rastin konkret, se reforma në drejtësi ka shkarkuar/pezulluar një numër të konsiderueshëm gjyqtarësh duke krijuar kosto për qytetarët në tejzgjatjen e afateve për gjykimin e çështjeve gjyqësore, por që këto vështirësi janë proporcionale në raport me të mirën e përgjithshme të krijuar nga procesi i reformës. Parimi i gjykimit brenda një afati të arsyeshëm nuk duhet të keqkuptohet, pasi shpejtësia e kryerjes së veprimeve procedurale nuk e përjashton, përkundrazi, e nënkupton kryerjen me cilësi të këtyre veprimeve të gjykatës. Në asnjë rast cilësia e procesit të rregullt ligjor dhe e vendimmarrjes së gjykatës nuk duhet të sakrifikohet për “*sasinë e afatit të arsyeshëm*” ose edhe ekonominë gjyqësore në tërësi (*shih paragrafët 23, 27 dhe 28 të vendimit të Gjykatës së Lartë*).

6. Në datën 12.10.2021 kërkuesi i është drejtuar Gjykatës Kushtetuese (*Gjykata*) me kërkesë për shfuqizimin e vendimit nr. 25/22, datë 17.06.2021 të Kolegjit Administrativ të Gjykatës së Lartë, si të papajtueshëm me Kushtetutën e Republikës së Shqipërisë.

7. Me vendimin e datës 05.11.2021, Kolegji i Gjykatës, bazuar në nenin 31 të ligjit nr. 8577/2000, ka vendosur kalimin e çështjes për shqyrtim paraprak në Mbledhjen e Gjyqtarëve. Kjo e fundit, me vendimin e datës 07.12.2021, ka vendosur ta kalojë atë për shqyrtim në seancë plenare, mbi bazë dokumentesh.

8. Gjykata Administrative e Apelit, në përgjigje të kërkesës së Gjykatës, me shkresën e datës 28.12.2021, ka informuar se: (i) pranë saj ushtrojnë detyrën 5 gjyqtarë; (ii) ngarkesa e tyre varion nga 2683-4378 çështje për çdo gjyqtar; (iii) janë duke u shqyrtuar çështjet e regjistruara në periudhën shtator 2016 – shkurt 2017; (iv) deri në datën 15.12.2021 nga ajo gjykatë janë dhënë 623 vendime themeli e deri në muajin korrik 2021 gjykata ka funksionuar me 9 gjyqtarë, ndërsa gjyqtarja A.G. është shkarkuar në datën 23.11.2021 me vendim të Kolegjit të Posaçëm të Apelimit (*KPA*); (v) çështja e kërkuesit ka qenë në ngarkim të gjyqtarit B.Sh., i cili nuk e ushtron më detyrën e gjyqtarit, sipas vendimmarrjes së Komisionit të Pavarur të Kualifikimit (*KPK*) nr. 361, datë 25.03.2021, ndërsa pas procedurave të rishortimit në datën 30.04.2021, çështja i ka kaluar për gjykim gjyqtarës A.G., e cila e ka planifikuar atë për gjykim në dhomë këshillimi në datën 10.11.2021, seancë e cila nuk është zhvilluar. Gjyqtarja A.G.

është shkarkuar me vendim të KPA-së në datën 23.11.2021. Pas procedurave të shortit në datën 16.12.2021, çështja i ka kaluar gjyqtarës B.H.

9. Në datën 07.02.2019 është miratuar ligji nr. 111/2018 “Për kadastrën”, me të cilin kompetencat e ZQRPP-së dhe ZVRPP-së Fier i kanë kaluar respektivisht Agjencisë Shtetërore të Kadastrës (ASHK) dhe drejtorisë vendore të saj, Fier. Për këtë shkak, në tekstin e këtij vendimi, emrat e këtyre institucioneve janë përdorur në përkëmbim respektiv të njëri-tjetrit, duke iu referuar kohës që janë kryer veprime prej tyre.

II

Pretendimet në Gjykatën Kushtetuese

10. **Kërkuesi** në mënyrë të përmbledhur ka pretenduar se i është cenuar *e drejta për një proces të rregullt ligjor* në drejtim të:

10.1. *Së drejtës për gjykim brenda një afati të arsyeshëm*, pasi arsyetimi i vendimit të Gjykatës Administrative të Shkallës së Parë Vlorë është bërë tej afatit 7-ditor të parashikuar në nenin 42, pika 3, të ligjit nr. 49/2012, datë 03.05.2012 “Për gjykatat administrative dhe gjykimin e mosmarrëveshjeve administrative”, të ndryshuar (*ligji nr. 49/2012*), shkelje për të cilën Gjykata e Lartë nuk është shprehur në vendimin e saj. Po kështu, gjyqtari fillestar, relator i çështjes në Gjykatën Administrative të Apelit, nuk i ka kthyer përgjigje kërkesës së tij për kriteret që përcaktojnë radhën e shqyrtimit të çështjeve, ndërkohë që çështja e tij nuk është shqyrtuar ende nga kjo gjykatë, ndonëse janë tejkaluara afatet e parashikuara në nenin 48, pika 2, të ligjit nr. 49/2012 dhe nenin 399/2, pika 1, shkronja “a”, të Kodit të Procedurës Civile (KPC). Nga momenti i regjistrimit të ankimit në Gjykatën Administrative të Apelit kanë kaluar afërsisht 5 vjet e 3 muaj pa një vendimmarrje nga kjo gjykatë. Vendimi i Gjykatës së Lartë për kërkesën për konstatimin e shkeljes së afatit të arsyeshëm dhe përshpejtimin e procedurave është marrë 6 muaj pas depozitimit të kërkesës, në kundërshtim me nenin 399/7, pika 2, të KPC-së që parashikon afatin 45-ditor për shqyrtimin e saj. Vonesa e kësaj gjykate në marrjen në shqyrtim të kërkesës, duke i kërkuar firmosjen e saj nga një avokat, si dhe paraqitjen e dokumenteve plotësuese, ka sjellë ndryshimin e rrethanave të çështjes. Gjyqtari relator në Gjykatën Administrative të Apelit është shkarkuar nga KPK-ja dhe për çështjen e tij është

caktuar si relatores tjetër gjyqtare, e cila nuk ka pasur mundësi ta gjykojë atë brenda afatit ligjor. Referimi i Gjykatës së Lartë në nenin 474 të KPC-së për paraqitjen e kërkesës është i gabuar, pasi kjo dispozitë ka të bëjë me paraqitjen e rekursit, ndërkohë që kërkesa drejtuar asaj gjykate për konstatimin e cenimit të afatit të arsyeshëm është bazuar në nenet 399/1 e vijues të KPC-së, që nuk parashikojnë një detyrim të tillë.

10.2. *Standardit të arsytimit të vendimit*, pasi Kolegji Administrativ i Gjykatës së Lartë nuk është shprehur për pretendimet e tij në lidhje me vonesën në arsyetimin e vendimit të Gjykatës Administrative të Shkallës së Parë Vlorë, si dhe për afatet e përcaktuara në ligjin nr. 49/2012 për gjykimin e çështjeve administrative. Arsytimi i Gjykatës së Lartë, se vonesat në gjykimin e çështjes fillojnë që nga momenti që ka filluar procesi gjyqësor në Gjykatën Administrative të Apelit, bie ndesh me parashikimet e ligjit nr. 42/2012, që përcaktojnë afatin 30-ditor të gjykimit të çështjes nga Gjykata Administrative e Apelit. Ky arsyetim vë në pikëpyetje sigurinë juridike, pasi çdo gjyqtar mund të mbajë me vite dosje pa i gjykuar, ndërkohë që palët nuk kanë asnjë mundësi ankimi për këto vonesa. Po kështu, Gjykata e Lartë nuk është shprehur për masat e marra për përsheptimin e gjykimit të ankimeve, ndërsa argumenti i gjyqtarit të Gjykatës Administrative të Apelit se çështjet gjykohen sipas radhës, nuk është i bazuar në një normë ligjore. Për më tepër, në arsyetimin e vendimit të saj, Gjykata e Lartë gabon rëndë duke u shprehur për themelin e çështjes dhe për vendimin e arsyetuar të Gjykatës Administrative të Shkallës së Parë Vlorë, pasi ky vendim nuk është përfundimtar.

10.3. *Së drejtës së mbrojtjes*, pasi relatorja në Gjykatën Administrative të Apelit nuk e ka informuar për informacionin që i ka dërguar Gjykatës së Lartë për ecurinë e çështjes së tij të themelit dhe ky informacion nuk i është vënë në dispozicion as nga Gjykata e Lartë.

11. *Subjekti i interesuar, Avokatura e Shtetit*, ka prapësuar me shkrim, duke kundërshtuar pretendimet e kërkuarit si vijon:

11.1. Kërkuari ka gabuar në përcaktimin e ndërgjyqësisë në gjykimin kushtetues, duke thirrur si subjekte të interesuara në këtë gjykim Gjykatën e Lartë, Gjykatën Administrative të Apelit dhe Gjykatën Administrative të Shkallës së Parë Vlorë.

Këto gjykata nuk mund të thirren për të dhënë shpjegime për vendimmarrjet e tyre, pasi kjo do të cenonte pavarësinë e tyre, duke vendosur një regjim hierarkik mes sistemit gjyqësor dhe atij kushtetues.

- 11.2. Kërkuesi kundërshton një praktikë ende në shqyrtim në gjykatat e sistemit gjyqësor. Në këtë kuptim, ai nuk legjitimohet t'i drejtohet Gjykatës, pasi, në kushtet kur shqyrtimi i çështjes së themelit nuk ka përfunduar ende në Gjykatën e Lartë, ai nuk i ka shteruar mjetet në dispozicion, në kuptim të nenit 71/a të ligjit nr. 8577/2000. Në mënyrë që kërkuesi të legjitimohet në këtë proces do të duhet të ketë më parë një vendim gjyqësor të formës së prerë dhe të mos ketë mjete të tjera në dispozicion të tij. Konstatimi i tejzgjatjes së procedurave nuk përbën juridiksion kushtetues, për sa kohë që çështja e themelit është ende në shqyrtim.
- 11.3. Për sa i përket pretendimit të kërkuesit për shkeljen e afatit të arsyeshëm të gjykimit, vendimmarrja e Gjykatës së Lartë është ezauruese dhe e mbështetur në nenet 399/5 e 399/6 të KPC-së, duke respektuar kufijtë e objektit të kërkesës dhe dispozitave që rregullojnë këtë kërkim. Gjykata e Lartë, pasi ka konstatuar se çështja e kërkuesit e ka kaluar afatin 1-vjeçar të shqyrtimit në apel, ka marrë në shqyrtim edhe shkaqet objektive që kanë ndikuar në kohëzgjatjen e këtij procesi. Me të drejtë, ajo ka vlerësuar se vonesa në shqyrtimin e çështjes është pasojë e një problematike të përgjithshme, të shkaktuar si rrjedhojë e reformës në drejtësi, që tejkalon rastin konkret. Këto vështirësi janë proporcionale në raport me të mirën e përgjithshme që krijon procesi i reformës. Në vlerësimin e sjelljes së autoriteteve duhet mbajtur në konsideratë ngarkesa totale individuale e gjyqtarit relator, si dhe ngarkesa e këtij të fundit në raport me gjyqtarët e tjerë. Gjyqtari relator fillestar në Gjykatën Administrative të Apelit është ndryshuar, ndërkohë që gjyqtari tjetër relator, të cilit i ka kaluar çështja, pas njohjes me kërkesën e kërkuesit për përshpejtimin e gjykimit, është shprehur se për çështjen e tij do të ndiqej radha si për të gjitha çështjet e tjera. Ky qëndrim është arsyetuar me faktin se si gjyqtari relator, ashtu edhe trupi gjyqësor kishin ngarkesë të madhe çështjesh që prisnin radhën e shqyrtimit e të gjykimit të tyre. Mosveprimi i Gjykatës Administrative të Apelit nuk ka ndodhur për shkaqe subjektive që lidhen me vlerësime e qëndrime abuzive të gjyqtarit, i cili ka marrë të gjitha masat e nevojshme, duke përcaktuar

kritere transparente për shqyrtimin e çështjeve sipas rendit kronologjik të paraqitjes së tyre.

11.4. Pretendimi për cenimin e standardit të arsytimit është i pabazuar, pasi vendimi i Gjykatës së Lartë është ezaures dhe i plotë, si dhe u ka dhënë përgjigje të gjitha pretendimeve të kërkuarit. Ai është logjik, koherent, i strukturuar, përmbush kërkesat për një arsyetim të plotë ligjor dhe standardet e vendosura nga jurisprudenca kushtetuese, për sa u përket elementeve që duhet të përmbajë një vendim gjyqësor i arsyetuar.

12. *Subjektet e interesuara*, bashkia Fier, ASHK-ja dhe Drejtoria Vendore e ASHK-së, Fier nuk kanë paraqitur prapësime me shkrim, edhe pse janë njoftuar rregullisht.

III

Vlerësimi i Gjykatës Kushtetuese

A. Për legjitimitetin e kërkuarit

13. Çështja e legjitimitetit (*locus standi*) është një ndër aspektet kryesore që lidhet me inicimin e një procesi kushtetues. Sipas neneve 131, pika 1, shkronja “f”, 134 pika 1, shkronja “i” dhe pika 2, të Kushtetutës, si dhe nenit 71 të ligjit nr. 8577/2000, çdo individ, person fizik ose juridik, subjekt i së drejtës private dhe publike, mund të vërë në lëvizje Gjykatën Kushtetuese për gjykimin përfundimtar të ankesave kundër çdo akti të pushtetit publik ose vendimi gjyqësor, që cenon të drejtat dhe liritë themelore të garantuara në Kushtetutë. Ankimi kushtetues individual, në çdo rast, duhet të plotësojë edhe kriteret kumulative të nenit 71/a të ligjit nr. 8577/2000, që lidhen me shterimin e mjeteve juridike, afatin e paraqitjes së kërkesës, pasojat negative të pësuar në mënyrë të drejtpërdrejtë e reale, mundësinë për rivendosjen e së drejtës së shkelur, si dhe rregullimet e veçanta ligjore të shqyrtimit paraprak të kërkesës.

14. Duke iu kthyer çështjes konkrete, Gjykata vëren se kërkuari, në thelb, ankohet për gjykimin përtej afatit të arsyeshëm të çështjes së tij në Gjykatën Administrative të Apelit, i cili ende nuk ka përfunduar, duke kërkuar edhe shfuqizimin e vendimit të Kolegjit Administrativ të Gjykatës së Lartë, që ka rrëzuar kërkesën e tij për përsheptimin e procedurave.

15. Për rrjedhojë, kërkuari, si individ, legjitimohet *ratione personae*, në kuptim të neneve 131, pika 1, shkronja “f”, 134, pika 1, shkronja “i” dhe 134, pika 2, të Kushtetutës, pasi është palë në procesin gjyqësor që ai kundërshton dhe ka interes të drejtpërdrejtë në çështjen e parashtruar.

16. Një tjetër kriter paraprak, që duhet të përmbushet nga individi përpara se t'i drejtohet kësaj Gjykate, lidhet me *shterimin e mjeteve juridike efektive*. Sipas nenit 131, pika 1, shkronja “f”, të Kushtetutës, Gjykata Kushtetuese vendos për gjykimin përfundimtar të ankesave të individëve, pasi të jenë shteruar të gjitha mjetet juridike efektive për mbrojtjen e të drejtave kushtetuese, që individi pretendon se i janë cenuar nga akti i pushtetit publik. Shterimi i mjeteve përbën parakusht që duhet përmbushur nga kërkuesi, i cili, para se t'i drejtohet Gjykatës, duhet të vërtetojë se i ka përdorur të gjitha mjetet ligjore të njohura nga ligji dhe të mjaftueshme për të rivendosur të drejtat e shkelura. Mjetet juridike shterojnë kur në varësi të rrethanave të çështjes rregullat procedurale nuk parashikojnë mjete të tjera ankimi (*shih vendimin nr. 10, datë 04.03.2021 të Gjykatës Kushtetuese*). Nga ana tjetër, duhet theksuar se bëhet fjalë për shterimin e mjeteve juridike efektive, në kuptimin e shterimit të atyre mjeteve, që janë të afta për të rivendosur të drejtën që pretendohet se është shkelur (*shih vendimet nr. 38, datë 02.12.2021; nr. 35, datë 01.11.2021; nr. 31, datë 04.10.2021 të Gjykatës Kushtetuese*).

17. Përpara analizës së kriterit të shterimit të mjeteve ligjore efektive në çështjen konkrete, Gjykata, fillimisht, vlerëson të vërë në dukje jurisprudencën e saj në lidhje me shqyrtimin e kërkesave për gjykimin brenda një afati të arsyeshëm.

18. Fillimisht, kërkesat për gjykimin ose për ekzekutimin e vendimit gjyqësor brenda një afati të arsyeshëm nuk janë pranuar për shqyrtim nga Gjykata, me arsyetimin se nuk hynin në juridiksionin kushtetues. Gjykata e ndryshoi jurisprudencën e saj në vitin 2006, pas vendimit të Gjykatës Evropiane për të Drejtat e Njeriut (*GJEDNJ*) në çështjen Qufaj kundër Shqipërisë, datë 18.09.2004, duke e konsideruar ekzekutimin e vendimeve brenda afatit të arsyeshëm si pjesë të së drejtës për proces të rregullt ligjor, të garantuar nga neni 42 i Kushtetutës dhe neni 6 i KEDNJ-së. Në vijim, Gjykata, në bazë të neneve 42 dhe 131, pika 1, shkronja “f”, të Kushtetutës, ka vlerësuar, gjithashtu, se mund të merren në shqyrtim prej saj edhe kërkesat e individëve për cenimin e së drejtës për një gjykim brenda një afati të arsyeshëm, pavarësisht se gjykimi për mbrojtjen e të drejtave, lirive dhe interesave kushtetuese dhe ligjore të tyre ende nuk ka përfunduar në të gjitha shkallët e gjykimit në gjykatat e juridiksionit të zakonshëm (*shih vendimin nr. 2, datë 17.02.2022 të Gjykatës Kushtetuese*).

19. Me ndryshimet që iu bënë KPC-së me ligjin nr. 38/2017 “Për disa shtesa dhe ndryshime në ligjin nr. 8116, datë 29.03.1996 “Kodi i Procedurës Civile i Republikës së Shqipërisë”, të ndryshuar” (*ligji nr. 38/2017*), të cilat hynë në fuqi më 05.11.2017, ligji procedural parashikon mjete ligjore nëpërmjet të cilave, individit i garantohet mbrojtja në rastet

e cenimit të së drejtës për gjykimin ose për ekzekutimin e vendimit gjyqësor, brenda afatit të arsyeshëm. Duke iu referuar këtyre ndryshimeve ligjore, Gjykata ka vlerësuar se nuk mund të investohej për shqyrtimin e kërkesave për konstatimin e cenimit të së drejtës për gjykim brenda afatit të arsyeshëm, duke arsyetuar se legjislacioni i brendshëm parashikon mjete juridike që i ofrojnë individit rezultate konkrete për rivendosjen e kësaj të drejte kushtetuese. Në këtë kuptim, individit duhet t'u drejtohet gjykatave të zakonshme, në përputhje me parashikimet e KPC-së, dhe vetëm pasi të ketë shteruar garancitë e mbrojtjes që i ofrohen nga juridiksioni i zakonshëm gjyqësor, ai mund të vërë në lëvizje gjykimin kushtetues (*shih vendimin nr. 2, datë 17.02.2022 të Gjykatës Kushtetuese*).

20. Pavarësisht kësaj qasjeje, individët kanë paraqitur sërish, drejtpërdrejt në Gjykatë, kërkesa të kësaj natyre, me pretendimin se mjete ligjor që duhet të shterojnë, sipas dispozitave të reja të KPC-së, nuk është efektiv, si dhe duke parashtruar se edhe pse e kanë shteruar formalisht këtë mjet, duke kërkuar konstatimin e shkeljes dhe përshpejtimin e procedurave, nuk kanë marrë përgjigje nga ana e gjykatave të zakonshme. Nga shqyrtimi i këtyre rasteve, Gjykata, në analizë të kriterit të shterimit të mjeteve juridike, ka pranuar se, në parim, mjetet e parashikuara nga nenet 399/1 e vijues të KPC-së janë efektive, ndërsa në praktikë efektiviteti i tyre duhet shqyrtuar nën dritën e rrethanave të çdo rasti konkret, duke analizuar nëse mjete juridik përshpejtues është real, i drejtpërdrejtë, konkret dhe i shpejtë në kohë, pra që ai nuk është një mundësi e tërthortë për kërkuesin. Në këtë kuptim, kur kërkesa për përshpejtimin e procedurave nuk i ka shërbyer qëllimit të saj - përshpejtimin të procedurave ose parandalimit të tejzgjatjes së paarsyeshme të shqyrtimit të çështjes, atëherë ky mjet juridik nuk ka qenë *efektiv* në praktikë. Për rrjedhojë, në këto raste Gjykata ka vlerësuar se kriteri i shterimit të mjetit juridik është përmbushur (*shih vendimin nr. 2, datë 17.02.2022 të Gjykatës Kushtetuese*).

21. Në zhvillimin e kësaj jurisprudence, Gjykata ka mbajtur në konsideratë dy faktorë të rëndësishëm. I pari lidhet me faktin se gjykatat e juridiksionit të zakonshëm nuk kanë ende një qëndrim të konsoliduar për mjetet juridike të parashikuara nga KPC-ja, duke qenë se rregullat ligjore respektive janë relativisht të reja. Ndërsa, faktori i dytë ka të bëjë me qëndrimin e GJEDNJ-së, e cila është shprehur se në vlerësimin e efektivitetit të mjetit juridik që lidhet me vonesat procedurale është vendimtare të përcaktohet nëse ka mundësi që kërkuesit t'i sigurohet dëmshpërblim i drejtpërdrejtë dhe i shpejtë, në vend të mbrojtjes së tërthortë të të drejtave të procesit të rregullt ligjor (*shih vendimin nr. 2, datë 17.02.2022 të Gjykatës Kushtetuese*).

22. Duke iu rikthyer çështjes konkrete, Gjykata vëren se kërkuesi ka pretenduar se mjete juridik, kërkesa për përshpejtim, nuk ka qenë efektiv në rastin e tij, pasi, në shqyrtimin e kësaj kërkesë, Gjykata e Lartë ka mbajtur qasje formaliste. Sipas tij, vonesa e kësaj gjykate në marrjen në shqyrtim të kërkesës, duke i kërkuar firmosjen e saj nga një avokat, si dhe paraqitjen e dokumenteve plotësuese, ka sjellë ndryshimin e rrethanave të çështjes së themelit, pasi gjyqtari relator në Gjykatën Administrative të Apelit është shkarkuar nga KPK-ja dhe për çështjen e tij është caktuar si relatore tjetër gjyqtare, e cila nuk ka pasur mundësi ta gjykojë atë brenda afatit ligjor. Po sipas kërkuetit, vendimi për këtë kërkesë është marrë nga Gjykata e Lartë pas 6 muajve, në kundërshtim me nenin 399/7, pika 2, të KPC-së që parashikon afatin 45-ditor për shqyrtimin e saj. Në përfundim, ajo gjykatë ka vendosur rrëzimin e kërkesës, duke arsyetuar se vonesat në shqyrtimin e çështjes së themelit nuk kanë ardhur si pasojë e qëndrimeve subjektive të gjyqtarit relator, por për shkak të problematikës së përgjithshme të krijuar si rrjedhojë e reformës në drejtësi.

23. Në jurisprudencën e saj Gjykata ka theksuar se kërkesa për konstatimin e kohëzgjatjes së paarsyeshme të procesit dhe përshpejtimin e procedurave ndryshon nga rekursi, në pikëpamje të përmbajtjes, të aksesit dhe sidomos të shpejtësisë që duhet të karakterizojë marrjen në shqyrtim të saj. Si i tillë, ky mjet juridik nuk duhet të trajtohet me formalizëm të tepruar nga punonjësit e administratës gjyqësore, veprimet ose mosveprimet e parregullta të së cilës nuk duhet t'i ngarkohen individit, i cili nuk mund të jetë përgjegjës për mbarëvajtjen e punës së saj (administratës). Gjykata ka theksuar se Gjykata e Lartë ka detyrimin të sillet në atë mënyrë që kërkesa për përshpejtim të mos humbasë qëllimin e vet dhe individit të mos i cenohet në thelb e drejta për mjet juridik efektiv (*shih vendimet nr. 33, datë 01.11.2021; nr. 37, datë 05.11.2021 të Gjykatës Kushtetuese*).

24. Në rastin konkret, për sa u përket pretendimeve të kërkuetit për formalizmat e Gjykatës së Lartë në marrjen në shqyrtim të kërkesës së tij për përshpejtim, Gjykata eidenton se me shkresat nr. 25 prot., datë 29.12.2020 dhe nr. 14/1 prot., datë 13.01.2021 të kancelarit të Gjykatës së Lartë, kërkuetit i është kërkuar, ndër të tjera, që për efekt të identifikimit të saktë të çështjes gjyqësore, bazuar në nenin 399/5, pika 1, shkronja “a” dhe pika 2, kjo kërkesë të plotësohej me dokumentet e nevojshme me qëllim të përcaktimit të objektit të mosmarrëveshjes. Po kështu, Gjykata konstaton se kërkesa për përshpejtim është regjistruar në Gjykatën e Lartë që në momentin e paraqitjes së saj në datën 14.12.2020 (*shih paragrafin 9 të vendimit të Gjykatës së Lartë*) dhe procedura e kërimit të dokumentacionit plotësues nuk

rezulton që të jetë kryer në kundërshtim me legjislacionin procedural në fuqi, konkretisht me dispozitat e nenit 399/5 të KPC-së, që parashikojnë dokumentet plotësuese që duhet të përmbajë një kërkesë e tillë.

25. Më tej, Gjykata vëren se në përfundim të shqyrtimit të kërkesës së kërkuarit për konstatimin e cenimit të afatit të arsyeshëm dhe përshpejtimin e procedurave, Kolegji Administrativ i Gjykatës së Lartë ka vendosur rrëzimin e saj, edhe pse ka konstatuar se kishte kaluar afati i shqyrtimit të çështjes në Gjykatën Administrative të Apelit (*shih paragrafin 20 të vendimit të Gjykatës së Lartë*). Në thelb, Gjykata e Lartë ka vlerësuar se mosveprimi i gjykatës së shkallës së dytë nuk ka ndodhur për shkaqe subjektive dhe se nuk ka zvarritje të qëllimshme nga gjyqtari relator, por, në kuptim të nenit 399/2, pika 2, të KPC-së, gjykata e shkallës së dytë është në pamundësi objektive për të gjykuar çështjen brenda një afati të arsyeshëm, për shkak të ngarkesës, akumulimit të çështjeve dhe shkurtimit të numrit të gjyqtarëve në sistem, pasoja këto të reformës në drejtësi (*shih paragrafët 20 - 28 të vendimit të Gjykatës së Lartë*).

26. Lidhur me argumentin e përdorur nga Gjykata e Lartë si shkak objektiv që shkarkon gjykatat e zakonshme nga përgjegjësia për tejkalimin e afatit të arsyeshëm për shqyrtimin e çështjeve, Gjykata është shprehur se, ndonëse interpretimi rast pas rasti i ligjit – konkretisht nenit 399/2 të KPC-së, i takon vetë Gjykatës së Lartë, qasja për të mos llogaritur efektet e reformës së drejtësisë në kohëzgjatjen e përgjithshme të procedurave, nuk përputhet me standardin e “afatit të arsyeshëm” të procesit të rregullt ligjor (*shih vendimet nr. 37, datë 05.11.2021; nr. 35 datë 01.11.2021; nr. 33, datë 01.11.2021 të Gjykatës Kushtetuese*). Në këto kushte, Gjykata çmon se kërkesa për përshpejtimin e procedurave në rastin e kërkuarit e ka humbur qëllimin e saj - përshpejtimin e procedurave ose parandalimin e tejzgjatjes së paarsyeshme të shqyrtimit të ankimit të tij nga Gjykata Administrative e Apelit. Pra, mjeti juridik “kërkesa për përshpejtimin e procedurave”, që kërkuari ka pasur në dispozicion, sipas nenit 399/6 të KPC-së, në rastin e tij nuk ka qenë *efektiv*, në kuptimin që nuk ka qenë real, i drejtpërdrejtë, konkret dhe i shpejtë në kohë.

27. Për sa më lart, ndonëse formalisht kërkuari i ka shteruar të gjitha mjetet juridike që parashikon ligji, Gjykata vlerëson se nga mënyra se si është trajtuar ky mjet nga Gjykata e Lartë, ai mbetet sërish një mjet ankimi joefektiv. Në këtë kuptim, i vetmi mjet në dispozicion të kërkuarit për rivendosjen e së drejtës së cenuar është ankimi kushtetues individual, për rrjedhojë në çështjen konkrete përmbushet kriteri i shterimit të mjeteve juridike.

28. Gjykata eidenton, gjithashtu, se në rastin konkret është vënë në dyshim mundësia që kërkesa për përshpejtimin e procedurave ka për t'iu përgjigjur në shkallën e duhur nevojës për të garantuar të drejtën e individit për gjykim brenda afatit të arsyeshëm në raport me mundësitë reale të sistemit gjyqësor, për shkak të volumit të lartë të çështjeve, si dhe burimeve njerëzore dhe infrastrukturore të tij në tërësi. Për pasojë, është e rëndësishme të theksohet se çështja konkrete, për shkak të veçantisë së rrethanave të saj, bën pjesë në situatat përjashtimore, pasi, si rregull, shqyrtimi i këtyre lloj çështjesh dhe vlerësimi përfundimtar në lidhje me kohëzgjatjen e arsyeshme të gjykimit, duhet të bëhet nga gjykatat e zakonshme, sipas kompetencës që parashikon KPC-ja, në përputhje me parimin e subsidiaritetit.

29. Në vijim, Gjykata vlerëson se kërkuesi legjitimohet edhe *ratione temporis*, pasi vendimi i kundërshtuar i Gjykatës së Lartë mban datën 17.06.2021 dhe ankimi kushtetues individual është paraqitur në Gjykatë në datën 12.10.2021, pra brenda afatit 4-mujor, të parashikuar nga neni 71/a, pika 1, shkronja “b”, i ligjit nr. 8577/2000.

30. Për sa i takon legjitimitet *ratione materiae*, Gjykata çmon të evidentojë fillimisht se kërkuesi, në ankimin e tij kushtetues, krahas pretendimit për shqyrtimin e vonuar të çështjes së tij nga Gjykata Administrative e Apelit, ka kundërshtuar edhe vendimin e Gjykatës së Lartë për rrëzimin e kërkesës për përshpejtim, duke pretenduar, në thelb, se i ka cenuar atij të drejtën kushtetuese për proces të rregullt ligjor në aspektin e standardit të arsytimit të vendimit gjyqësor. Gjykata ka arsytuar më lart se mënyra se si ka vepruar Gjykata e Lartë e ka bërë këtë lloj mjet ankimi joefektiv në rastin e kërkuetit (*shih paragrafët 26-27 të këtij vendimi*). Për rrjedhojë, ajo nuk do të analizojë veçmas këtë kërkim, por do ta konsiderojë atë në funksion të pretendimit thelbësor të kërkuetit për cenimin e së drejtës për gjykimin e çështjes nga Gjykata Administrative e Apelit brenda afatit të arsyeshëm. Në vijim, Gjykata çmon se është i pabazuar prapësimi i subjektit të interesuar, Avokaturës së Shtetit, se “kërkesa nuk përbën materie kushtetuese në kushtet kur çështja e kërkuetit është ende në shqyrtim”, pasi objekt i ankimit kushtetues individual është ecuria e gjykimit që lidhet me kërkimin e tij për pavlefshmërinë absolute të aktit të regjistrimit të pasurisë sipas Vendimit të Këshillit të Ministrave nr. 509, datë 06.07.2011 “Për miratimin e listës përfundimtare të pronave të paluajtshme publike, shtetërore, që transferohen në pronësi ose në përdorim të Komunës Qendër Fier të Qarkut Fier” dhe regjistrimin e pronës së tij sipas vendimit nr. 132/1996 të KKKP-së, gjykim i cili është duke u zhvilluar në Gjykatën Administrative të Apelit. Si përfundim, Gjykata vlerëson se, në vështrim të neneve 42 dhe 131, pika 1, shkronja “f”, të

Kushtetutës, pretendimi për kohëzgjatjen e paarsyeshme të procesit të themelit përfshihet në juridiksionin kushtetues, prandaj në vijim do të analizojë bazueshmërinë e tij në themel.

B. Për themelin e pretendimeve

B.1. Për shqyrtimin e çështjes brenda një afati të arsyeshëm

31. Kërkuesi ka pretenduar se i është cenuar e drejta e gjykimit brenda një afati të arsyeshëm, e garantuar në nenin 42 të Kushtetutës dhe nenin 6 të KEDNJ-së, pasi arsyetimi i vendimit të Gjykatës Administrative të Shkallës së Parë Vlorë është bërë tej afatit 7-ditor, të parashikuar në nenin 42, pika 3, të ligjit nr. 49/2012, çka ka çuar në vonesa në shqyrtimin e çështjes së tij në apel. Gjykata Administrative e Apelit nuk e ka shqyrtuar ende çështjen e tij, ndonëse nga momenti i regjistrimit të ankimit e deri në paraqitjen e kërkesës në Gjykatën Kushtetuese kanë kaluar afërsisht 5 vjet e 3 muaj.

32. Subjekti i interesuar, Avokatura e Shtetit, ka prapësuar se kërkimi për konstatimin e shkeljes së afatit të arsyeshëm të gjykimit të çështjes duhet të rrëzohet, pasi vonesa ka ardhur si rezultat i faktorëve objektivë.

33. Neni 42 i Kushtetutës parashikon se kushdo, për mbrojtjen e të drejtave, lirive dhe interesave të tij kushtetues dhe ligjorë ose në rastin e akuzave të ngritura kundër tij, ka të drejtën e një gjykimi të drejtë dhe publik brenda një afati të arsyeshëm nga një gjykatë e pavarur dhe e paanshme e caktuar me ligj.

34. Sipas jurisprudencës së Gjykatës, e drejta për një proces të rregullt ligjor, pjesë e të cilit është edhe gjykimi brenda një afati të arsyeshëm, luan një rol qendror në sistemin e mbrojtjes së të drejtave të njeriut. Nga ana tjetër, Gjykata ka vlerësuar se kohëzgjatja e gjykimit normalisht llogaritet nga momenti i fillimit të procesit gjyqësor, deri në momentin kur jepet vendimi. Te kohëzgjatja e përgjithshme e gjykimit nuk përjashtohen vonesat e shkaktuara nga zbatimi i reformës në drejtësi, sepse barra e këtyre vonesave nuk duhet të zhvendoset te palët ndërgjyqëse (*shih vendimet nr. 33, datë 01.11.2021; nr. 2, datë 17.02.2022 të Gjykatës Kushtetuese*).

35. Në rastin konkret, Gjykata vëren se pretendimi i kërkuesit për vonesën në arsyetimin e vendimit të Gjykatës Administrative të Shkallës së Parë Vlorë tej afatit 7-ditor, të parashikuar në nenin 42, pika 3, të ligjit nr. 49/2012, nuk është ngritur në nivel kushtetues, pasi kërkuesi nuk arriti të provonte këtë pretendim para Gjykatës.

36. Gjykata konstaton se thelbi i mosmarrëveshjes që po gjykohet nga Gjykata Administrative e Apelit lidhet me mbrojtjen e së drejtës kushtetuese të pronës, prandaj ai gjykim përfshihet në fushën e zbatimit të nenit 42 të Kushtetutës. Ankimi i kërkuarit, që ka vënë në lëvizje gjykimin në shkallë të dytë, është regjistruar në Gjykatën Administrative të Apelit në datën 09.09.2016 dhe ndonëse kanë kaluar rreth 5 vjet e 6 muaj, kërkuari ende nuk ka një vendimmarrje për çështjen e tij.

37. Lidhur me afatet e gjykimit të mosmarrëveshjeve administrative, Gjykata sjell në vëmendje se neni 48 i ligjit nr. 49/2012 parashikon se gjykata e apelit e shqyrton ankimin brenda 30 ditëve nga data e ardhjes së tij nga gjykata ku është paraqitur. Ndërsa KPC-ja, me ndryshimet e vitit 2017, në grupin e rregullave mbi mjetet e ankimit për konstatimin e shkeljeve të gjykimit brenda afatit të arsyeshëm, ka përcaktuar afatin 1-vjeçar për përfundimin e gjykimit administrativ në shkallë të dytë (neni 399/2, pika 1, shkronja “a”), që zgjatet edhe me 6 muaj të tjerë në rastin kur çështjet gjyqësore janë ende në proces gjykimi në kohën e hyrjes në fuqi të këtyre ndryshimeve (neni 109 i ligjit nr. 38/2017).

38. Duke konsideruar afatet ligjore në raport me kohëzgjatjen e çështjes së kërkuarit, çështje e cila ka qenë në proces në kohën e hyrjes në fuqi të ndryshimeve të KPC-së, Gjykata vlerëson se *prima facie* gjykimi i çështjes konkrete në Gjykatën Administrative të Apelit është tejzgjatur, fakt që pranohet edhe nga palët në proces. Konkretisht, kërkuari pretendon se në gjykimin e çështjes së tij nuk janë respektuar afatet ligjore, duke u zgjatur në mënyrë të paarsyeshme. Ndërsa subjekti i interesuar, Avokatura e Shtetit, është shprehur se ndonëse ka tejzgjatje të gjykimit, Gjykata e Lartë i ka dhënë përgjigje pretendimit të kërkuarit, duke arsyetuar se vonesa është rrjedhojë e efekteve të reformës në drejtësi, që përbën një problematikë që tejkalon rastin konkret. Në këtë situatë, për të vlerësuar nëse kohëzgjatja e gjykimit nga Gjykata Administrative e Apelit është e paarsyeshme, pra nëse kërkuari i është cenuar e drejta kushtetuese e procesit të rregullt në këtë aspekt, Gjykata do të analizojë rrethanat e veçanta të çështjes konkrete dhe kriteret e vendosura nga jurisprudenca kushtetuese që lidhen me: (i) sjelljen e kërkuarit; (ii) kompleksitetin e çështjes; (iii) si dhe sjelljen e autoriteteve (*shih vendimet nr. 33, datë 01.11.2021; nr. 16, datë 16.03.2021; nr. 76, datë 04.12.2017 të Gjykatës Kushtetuese*).

i. Sjellja e kërkuarit

39. Gjykata në jurisprudencën e saj është shprehur se vlerësimi i sjelljes së kërkuarit është një element përcaktues i kohëzgjatjes së arsyeshme të procedimeve, duke u analizuar rrethanat nëse ai ka vepruar në përputhje me të drejtat procedurale, duke shfaqur ose jo interes të vazhdueshëm për gjykimin e çështjes brenda një afati sa më të përshtatshëm për të, dhe nëse është bërë shkak ose ka shkaktuar vonesa në këtë drejtim (*shih vendimet nr. 37, datë 05.11.2021; nr. 35, datë 01.11.2021; nr. 34, datë 01.11.2021 të Gjykatës Kushtetuese*).

40. Duke iu kthyer rastit në shqyrtim, Gjykata konstaton se kërkuari ka vepruar në përputhje me të drejtat e tij procedurale dhe nuk rezulton të jetë bërë shkak ose të ketë shkaktuar vonesa për gjykimin e çështjes, duke iu drejtuar edhe gjyqtarit relator në Gjykatën Administrative të Apelit me kërkesë për informacion për kriteret dhe procedurat e gjykimit të çështjeve. Po kështu, në datën 14.12.2020, kërkuari i është drejtuar Gjykatës së Lartë me kërkesë për konstatimin e shkeljes së afatit të arsyeshëm dhe përsheptimin e procedurave.

41. Në përfundim, Gjykata çmon se në rastin konkret, sjellja e kërkuarit nuk është bërë shkak për vonesat në shqyrtimin e çështjes së tij.

ii. Kompleksiteti i çështjes

42. Gjykata ka theksuar se në vlerësimin e kompleksitetit të çështjes marrin rëndësi të gjitha aspektet e saj, përfshirë objektin, faktet e kundërshtuara, volumi dhe natyra e provave, lloji dhe ndërthurja e ligjeve të zbatueshme, si dhe numri i palëve pjesëmarrëse në proces. Kohëzgjatja e konsiderueshme e gjykimit mund të justifikohet nga kompleksiteti i çështjes, sepse balancohet nga parimi i administrimit të përshtatshëm të drejtësisë (*shih vendimet nr. 35, datë 01.11.2021; nr. 33, datë 01.11.2021; nr. 16, datë 16.03.2021 të Gjykatës Kushtetuese*).

43. Në rastin konkret, Gjykata vëren se sipas informacionit të paraqitur për çështjen nga Gjykata Administrative e Apelit, ankimi i kërkuarit është regjistruar në këtë gjykatë në datën 09.09.2016 dhe fillimisht është caktuar si relator i çështjes gjyqtari B.Sh., i cili është shkarkuar nga detyra në datën 25.03.2021 me vendim të KPK-së. Pas procedurës së rishortimit, si relatore e çështjes është caktuar gjyqtarja A.G., e cila është shkarkuar nga detyra në datën 23.11.2021, me vendim të KPA-së. Më pas, çështja i ka kaluar gjyqtarës B.H. dhe deri në datën 28.12.2021 nga Gjykata Administrative e Apelit nuk rezulton të jenë kryer veprime të tjera për çështjen (*shih paragrafin 8 të këtij vendimi*).

44. Gjykata konstaton se mosmarrëveshja objekt gjykimi është e natyrës administrative, që rregullohet nga ligji nr. 49/2012. Gjykimi në shkallë të parë është zhvilluar në seancë

gjqësore publike dhe, krahas kërkuesit, në gjykim janë thirrur ZRPP-ja, Fier, si person i paditur, si dhe bashkia Fier e Avokatura e Shtetit, zyra vendore Vlorë, si persona të tretë. Po kështu, Gjykata konstaton se procedurat përpara Gjykatës Administrative të Shkallës së Parë Vlorë kanë zgjatur për afërsisht 3 muaj e gjysmë, si dhe se Gjykata Administrative e Apelit është vënë në lëvizje për ankimin e kërkuesit, në cilësinë e palës paditëse.

45. Për sa më lart, Gjykata çmon se kjo çështje nuk paraqet rrethana të veçanta ose komplekse që mund të justifikojnë vonesat në gjykimin në shkallë të dytë prej rreth 5 vjetësh e 6 muaj.

iii. Sjellja e autoriteteve

46. Gjykata ka theksuar se neni 42 i Kushtetutës, si dhe neni 6 i KEDNJ-së vendosin detyrimin për organizimin e sistemit ligjor të vendit në mënyrë të tillë që gjykatat të plotësojnë kërkesat e standardeve për një proces të rregull ligjor, përfshirë këtu edhe atë të gjykimin brenda afatit të arsyeshëm. Në këtë drejtim, gjykatat kanë për detyrë të sigurojnë që të gjitha subjektet që marrin pjesë në proces të sillen në mënyrë që të evitojnë çdo vonesë të panevojshme (*shih vendimet nr. 37, datë 05.11.2021; nr. 35, datë 01.11.2021; nr. 34, datë 01.11.2021 të Gjykatës Kushtetuese*).

47. Për sa i përket pretendimit për cenimin e së drejtës së mbrojtjes, për shkak se relatorja në Gjykatën Administrative të Apelit nuk e ka informuar për informacionin që i ka dërguar Gjykatës së Lartë për ecurinë e çështjes së tij, si dhe se ky informacion nuk i është vënë në dispozicion as nga Gjykata e Lartë, Gjykata eidenton se me shkresën nr. 1672 prot., datë 21.05.2021 të Gjykatës së Lartë, bazuar në nenin 399/7 të KPC-së, është marrë mendimi me shkrim i gjyqtarës relatore. Në ndryshim nga sa pretendon kërkuesi, Gjykata e Lartë nuk ka detyrim ligjor që, me nismën e saj, t'i njoftojë këtë mendim me shkrim kërkuesit, megjithatë ai ka të drejtë të njihet me aktet në dosje, të drejtë të cilën mund ta ushtrojë ose duke paraqitur kërkesë pranë gjykatës që ka aktet e çështjes, ose duke u paraqitur fizikisht atje. Në kushtet kur nuk provohet që një e drejtë e tillë t'i jetë mohuar, Gjykata vlerëson se pretendimi i tij për sjelljen e Gjykatës së Lartë në këtë drejtim nuk qëndron.

48. Në drejtim të pretendimeve për kohëzgjatjen e shqyrtimit të çështjes nga Gjykata Administrative e Apelit, Gjykata vëren se gjykimi administrativ i ankimit të kërkuesit vazhdon prej rreth 5 vjetësh e 6 muaj pa vendimmarrje në shkallë të dytë, ndonëse ligjvënësi i ka përcaktuar gjykimet administrative si të shpejta, duke parashikuar afate të shkurtra procedurale

në ligjin nr. 49/2012 (*shih paragrafin 37 të këtij vendimi*). Kohëzgjatja e gjykimit administrativ e ka vënë kërkuesin në pamundësi për të ushtruar lirisht të drejtën e pronës, të përfituar përmes vendimit nr. 132/1996 të KKKP-së.

49. Kërkuesi ka parashtruar se Gjykata e Lartë e ka mbështetur arsyetimin e vonesës së gjykimit të çështjes së tij, ndër të tjera, me ngarkesën e gjykatave, por kjo nuk mund të justifikojë cenimin e së drejtës kushtetuese të tij. Ndërsa, subjekti i interesuar, Avokatura e Shtetit, ka prapësuar se vonesa në gjykimin e çështjes së kërkuesit lidhet me ngarkesën e gjykatave për shkak të reformimit të sistemit të drejtësisë, që është një faktor që duhet marrë në konsideratë nga Gjykata, ashtu siç është vlerësuar edhe nga Gjykata e Lartë.

50. Për sa i takon këtij argumenti, Gjykata e Lartë, në vendimin për rrëzimin e kërkesës për përshpejtimin e procedurave të kërkuesit, ka vlerësuar se ndonëse “*çështja e ka kaluar afatin e shqyrtimit në Gjykatën Administrative të Apelit, siç përcaktohet në nenin 399/2, pika 1, shkronja “a”, të KPC-së (1 vit), pasi nga regjistrimi i çështjes në Gjykatën Administrative të Apelit dhe deri në paraqitjen e kësaj kërkesë ka kaluar një kohë prej rreth 4 vitesh*”, mosveprimi i gjykatës “*nuk ka ndodhur për shkaqe subjektive, që lidhen me vlerësime dhe qëndrime abuzive të gjyqtarit*”. Në arsyetimin e vendimit, Gjykata e Lartë ka interpretuar konceptin “*pamundësi objektive*” të nenit 399/2 të KPC-së, duke përfshirë në të gjendjen e sistemit të drejtësisë për shkak të reformimit të tij, që ka shkaktuar uljen e numrit të gjyqtarëve dhe rritjen e ngarkesës së punës në gjykata, si dhe ka konkluduar se vonesat për shkak të reformës, nuk duhet të llogariten në kohëzgjatjen e gjykimit (*shih paragrafët 20, 26 dhe 27 të vendimit të Gjykatës së Lartë*).

51. Gjykata rithekson se interpretimi i ligjit dhe zbatimi i tij në çështjen konkrete, si dhe vlerësimi i fakteve dhe rrethanave, janë çështje që ndajnë juridiksionin e gjykatave të zakonshme nga juridiksioni kushtetues. Megjithatë, Gjykata ndërhyr në ato raste, kur, gjykatat e juridiksionit të zakonshëm, përmes interpretimit dhe zbatimit të ligjit në një çështje konkrete, kanë cenuar të drejtat kushtetuese të palëve. Në këto raste, Gjykata nuk bën rivlerësimin e fakteve e të rrethanave, por një vlerësim të natyrës kushtetuese, të dallueshëm nga ai i gjykatave të juridiksionit të zakonshëm (*shih vendimin nr. 2, datë 17.02.2022 të Gjykatës Kushtetuese*).

52. Për sa më lart, ndonëse sipas nenit 141 të Kushtetutës, Gjykata e Lartë ka në kompetencën e saj interpretimin e ligjit, Gjykata çmon se duhet analizuar nëse interpretimi që ajo i ka bërë nenit 399/2 të KPC-së dhe zbatimi i tij në çështjen konkrete ka mbajtur në

konsideratë standardet kushtetuese të procesit të rregullt ligjor, në aspektin e gjykimit brenda afatit të arsyeshëm. Në këtë kontekst, Gjykata thekson se ligjvënësi, në miratimin e neneve 399/1 e vijues të KPC-së, ka synuar krijimin e një mjeti juridik efektiv për t'i garantuar individit të drejtën kushtetuese të procesit të rregullt ligjor, duke i dhënë një rol specifik gjykatave të juridiksionit të zakonshëm dhe në veçanti Gjykatës së Lartë, që përmes shqyrtimit të kërkesave për përshpejtim të parandalojnë shkeljet kushtetuese në zbatim të parimit të subsidiaritetit, pasi siç është pohuar në jurisprudencën kushtetuese, kontrolli i respektimit të standardeve kushtetuese është, në radhë të parë, funksion i gjykatave të zakonshme (*shih vendimet nr. 38, datë 02.12.2021; nr. 13, datë 09.03.2021; nr. 11, datë 16.04.2018 të Gjykatës Kushtetuese*).

53. Në vijim, Gjykata evidenton se argumenti kryesor që qëndron në thelb të interpretimit ligjor të Gjykatës së Lartë për “*pamundësinë objektive*”, lidhet me ngarkesën e gjykatave, i cili nuk është argument kushtetues që mund të justifikojë kohëzgjatjen e paarsyeshme të gjykimit. Pa mohuar nevojën, rëndësinë dhe përfitimet që sjellin reformat në sektorin e drejtësisë, Gjykata rithekson se ligjvënësi ka detyrë të marrë masat dhe të gjejë mjetet e duhura për ndryshimin e gjendjes faktike, me qëllim që ligjet të zbatohen dhe gjykatat e të gjitha niveleve të funksionojnë normalisht. Në këtë drejtim, akumulimi i përkohshëm i çështjeve nuk e ngarkon shtetin me përgjegjësi, me kusht që ky i fundit të ketë ndërmarrë veprime të menjëhershme që synojnë përmirësimin e situatës për të zgjidhur një situatë të këtij lloji. Pavarësisht se ka disa metoda që mund të zbatohen nga vetë gjykatat për të nxitur përkohësisht përshpejtimin e gjykimit të çështjeve, nëse edhe masa të tilla nuk rezultojnë efektive dhe tejzgjatja e procedurave kthehet në problem të organizimit strukturor, atëherë shteti duhet të ndërhyjë me miratimin e masave më efektive dhe të organizojë sistemin gjyqësor, në mënyrë që të garantohet e drejta për të marrë një vendim përfundimtar brenda një afati të arsyeshëm (*shih vendimin nr. 2, datë 17.02.2022 të Gjykatës Kushtetuese*).

54. Duke analizuar gjendjen e Gjykatës Administrative të Apelit, Gjykata vëren se ankimi i kërkuesit është regjistruar në datën 09.09.2016, kur reforma ishte drejt finalizimit. Ndërkohë, në datën 28.12.2021, teksa reforma është ende në proces zbatimi dhe çështja e kërkuesit vijon pa vendimmarrje, numri i gjyqtarëve të Gjykatës Administrative të Apelit është ulur në 5 dhe ngarkesa e çështjeve është 2683 - 4378 çështje për çdo gjyqtar, ku volumi i çështjeve të gjyqtarës relatores B.H. rezulton të jetë më i larti. Çështjet gjyqësore janë vënë në

lëvizje sipas radhës kohore dhe po shqyrtohen ato të regjistruara në periudhën shtator 2016-shkurt 2017, ndërkohë që çështja e kërkuarit është regjistruar në shtator 2016.

55. Ngarkesa e lartë e punës pranohet edhe nga Këshilli i Lartë Gjyqësor (KLGJ), i cili është organi kushtetues që, sipas nenit 147, pika 1, të Kushtetutës, ka përgjegjësinë për të siguruar jo vetëm pavarësinë dhe përgjegjshmërinë e pushtetit gjyqësor, por edhe mbarëvajtjen e tij. Kështu, KLGJ-ja raporton se në vitin 2020 Gjykata Administrative e Apelit paraqet një nivel të ulët të eficiencës në drejtim të rritjes së çështjeve të prapambetura dhe zgjatjes së afateve kohore, me tregues të tillë si: i) rendimenti mesatar i likuidimit të çështjeve për gjyqtar është ulur me 61% në vitin 2020 krahasuar me një vit më parë; ii) norma e likuidimit të çështjeve është ulur nga 86% në vitin 2019, në 37% në vitin 2020; iii) koha mesatare e nevojshme deri në zgjidhjen e një çështjeje është rritur nga 1171 ditë në 4020 ditë. Nga ana tjetër, Gjykata konstaton se, pavarësisht masave të planifikuara nga KLGJ-ja, të shprehura edhe në planin e veprimit janar 2019 – dhjetor 2020, për reduktimin e çështjeve të mbartura në gjykatat e të gjitha niveleve, përmes hartimit të planeve të veprimit, ende mungojnë treguesit për përmirësimin e gjendjes në Gjykatën Administrative të Apelit, për rrjedhojë këto masa duket se nuk kanë dhënë efektet e duhura në rastin e çështjes së kërkuarit (*shih vendimin nr. 2, datë 17.02.2022 të Gjykatës Kushtetuese*).

56. Duke i analizuar treguesit e mësipërm, Gjykata çmon se vonesa në gjykimin e çështjes së kërkuarit është pasojë e ngarkesës së lartë në Gjykatën Administrative të Apelit dhe e ngarkesës së lartë të punës së gjyqtarëve, e shkaktuar nga ulja e numrit të gjyqtarëve nga zbatimi i procesit të rivlerësimit kalimtar, pjesë e reformës në drejtësi. Gjykata, në bazë të standardeve të përmendura në paragrafin 53 të këtij vendimi, duke mbajtur në konsideratë faktin se kjo lloj ngarkese pune është duke zgjatur disa vite, se numri i gjyqtarëve vijon në rënie dhe se metodat e identifikuar nga vetë gjykatat dhe KLGJ-ja nuk po i japin zgjidhje ngarkesës së punës, vlerëson se sjellja e autoriteteve shtetërore, në veçanti të atyre që miratojnë ligjet dhe politikat e sistemit të drejtësisë, nuk ka qenë në nivelin e duhur të efikasitetit, duke i shkaktuar kërkuarit vonesë të paarsyeshme në gjykimin e çështjes së tij.

57. Gjykata thekson se gjykimi përtej afatit të arsyeshëm, bazuar vetëm në faktin se shteti ka dështuar të marrë masa efikase, që efektet e zbatimit të reformës në drejtësi të jenë të përkohshme dhe që gjykatat të plotësohen me personel dhe të organizohen në kohën e duhur, sipas standardeve kushtetuese, nuk mund të përlligjë cenimin e të drejtave kushtetuese të individëve. Për më tepër, mbingarkesa në gjykata është situatë e njohur dhe e zgjatur në kohë, e

cila nuk varet nga kërkuesi, por vetëm nga përgjegjësit e administrimit të drejtësisë, detyra e të cilëve është që të krijojnë një sistem gjyqësor efikas dhe të pajisur me personel, në mënyrë që t'u përgjigjet më së miri kriterëve të shtetit të së drejtës lidhur me ecurinë e proceseve gjyqësore. Ndërkohë që ky detyrim kushtetues prej tyre nuk rezulton të jetë respektuar (*shih vendimin nr. 2, datë 17.02.2022 të Gjykatës Kushtetuese*).

58. Si përfundim, Gjykata vlerëson se në rastin konkret është cenuar e drejta për një proces të rregullt ligjor si rezultat i mosgjykimit të çështjes në Gjykatën Administrative të Apelit brenda afatit të arsyeshëm dhe vlerësimi i kryer nga Gjykata e Lartë nuk është në përputhje me Kushtetutën. Për rrjedhojë, vendimi i Gjykatës së Lartë, që ka rrëzuar kërkesën për përshpejtimin e procedurave, duhet të shfuqizohet dhe gjykimi i ankimit të kërkuesit nga Gjykata Administrative e Apelit duhet të përshpejtohet. Për këtë qëllim të fundit, bazuar në nenin 81, pika 3, të ligjit nr. 8577/2000, Gjykata çmon të caktojë afatin 6-mujor, brenda të cilit Gjykata Administrative e Apelit duhet të veprojë. Në vlerësimin e Gjykatës, ky afat konsiderohet i arsyeshëm në raport me të drejtën kushtetuese të kërkuesit, por, gjithashtu, u përgjigjet kushteve dhe mundësive aktuale të Gjykatës Administrative të Apelit, e cila është duke shqyrtuar çështjet e regjistruara në periudhën shtator 2016 – shkurt 2017.

PËR KËTO ARSYE,

Gjykata Kushtetuese e Republikës së Shqipërisë, në mbështetje të neneve 131, pika 1, shkronja “f” dhe 134, pika 1, shkronja “i”, të Kushtetutës, si dhe neneve 71 dhe 72 e vijues të ligjit nr. 8577, datë 10.02.2000 “Për organizimin dhe funksionimin e Gjykatës Kushtetuese të Republikës së Shqipërisë”, të ndryshuar, me shumicë votash,

V E N D O S I:

1. Pranimin e kërkesës.
2. Konstatimin e cenimit të së drejtës për gjykim brenda një afati të arsyeshëm.
3. Shfuqizimin e vendimit nr. 25/22, datë 17.06.2021 të Kolegjit Administrativ të Gjykatës së Lartë, si të papajtueshëm me Kushtetutën e Republikës së Shqipërisë.
4. Detyrimin e Gjykatës Administrative të Apelit për të gjykuar çështjen brenda 6 muajve nga data e hyrjes në fuqi të këtij vendimi.

Ky vendim është përfundimtar, i formës së prerë dhe hyn në fuqi ditën e botimit në Fletoren Zyrtare.

Marrë më 17.02.2022

Shpallur më 18.03.2022

MENDIM PAKICE

1. Për arsye se nuk ndaj të njëjtin qëndrim me shumicën për përfundimin e arritur në këtë çështje në lidhje me pretendimin e kërkuarit për cenimin e standardit të gjykimit brenda një afati të arsyeshëm, e çmoj të rëndësishme të shprehem me mendim pakice.

2. Shumica ka arsyetuar se në rastin e kërkuarit ka pasur shkelje të procesit të rregullt ligjor si rezultat i mosgjykimit të çështjes së tij brenda një afati të arsyeshëm nga Gjykata Administrative e Apelit. Sipas saj, në çështjen në shqyrtim ka pasur tejzgjatje të procedurave gjyqësore, e cila: *së pari*, nuk i atribuohet kërkuarit, që ka vepruar në përputhje me të drejtat e detyrimit procedurale dhe nuk rezulton të jetë bërë pengesë për vonesa; *së dyti*, nuk vjen nga kompleksiteti i çështjes, që për nga natyra e saj nuk mund të bëhej shkak për tejzgjatjen e afatit. Në përfundim, shumica ka vlerësuar të bazuar dhe ka pranuar pretendimet e kërkuarit për sa i përket sjelljes së autoriteteve, duke arsyetuar se veprimet dhe mosveprimet e tyre kanë shkaktuar tejzgjatjen e afatit të arsyeshëm në rastin e tij (*shih paragrafët 56-58 të vendimit*).

3. Për sa i përket kësaj çështjeje, në parim, kam qëndrim ndryshe lidhur me kriteret e kohëzgjatjes së paarsyeshme të procesit gjyqësor, si janë analizuar ato e, për rrjedhojë, si janë zbatuar në rastin konkret, të cilat do t'i parashtroj në vijim.

A. Për standardet e Gjykatës Kushtetuese dhe respektimin e jurisprudencës së saj

4. Në jurisprudencën e saj, rishtazi, pas hyrjes në fuqi të dispozitave për kohëzgjatjen e arsyeshme të proceseve gjyqësore në nenin 399 e vijim të KPC-së, Gjykata ka mbajtur qëndrimin se disa kategori çështjesh, për shkak të natyrës së tyre, kërkojnë përsheptim të posaçëm gjykimi (*shih vendimet nr. 33, datë 01.11.2021; nr. 34, datë 01.11.2021; nr. 35, datë 01.11.2021 të Gjykatës Kushtetuese*). Konkretisht, në këto vendime, krahas kriterit vlerësues të sjelljes së kërkuarit, Gjykata ka afirmuar si kriter veçanërisht të rëndësishëm, interesin e lartë të kërkuarit dhe rrezikun që passjell tejzgjatja e procedurave për të. Në këto çështje, sjellja e kërkuarit u analizua bashkë me interesin e tij dhe atë çfarë rrezikonte nga tejzgjatja (*shih paragrafin 60 “Sjellja/interesi për kërkuarën dhe rrezikun që passjell tejzgjatja e procedurave për të” të vendimit nr. 33, datë 01.11.2021, si dhe paragrafin 49 të vendimit nr. 35, datë 01.11.2021 të Gjykatës Kushtetuese*).

5. Një nga çështjet e trajtuara nga Gjykata në këto vendimmarrje kishte si kërkuar një pensionist, ndërsa çështja kishte të bënte me pension pleqërie (*shih paragrafin 51 të vendimit nr. 35, datë 01.11.2021 të Gjykatës Kushtetuese*). Gjykata e vlerësoi çështjen me kujdes të posaçëm dhe rigorozitet, duke pranuar pretendimet e parashtruara nga kërkuari, si dhe detyroi Gjykatën e Lartë që brenda 6 muajve nga data e hyrjes në fuqi të vendimit të saj të gjykonte çështjen e tij.

6. Vendimet e cituara përbëjnë jurisprudencë kushtetuese dhe vendosin standarde edhe për veprimtarinë e gjyqësorit të zakonshëm. Kjo “doktrinë kushtetuese zyrtare” në lidhje me kohëzgjatjen e paarsyeshme të proceseve, u pa nën dritën e standardeve të vendimmarrjes së fundit të GJEDNJ-së në këtë drejtim në çështjen *Bara dhe Kola k. Shqipërisë*, vendim i datës 12.10.2021 (*shih vendimin nr. 35, datë 01.11.2021 të Gjykatës Kushtetuese*), përmes të cilit GJEDNJ-ja ritheksoi se vlerësimi i arsyeshmërisë së kohëzgjatjes së procedurave duhet të vlerësohet nën dritën e rrethanave të çështjes dhe në referim të kriterëve të tilla si: kompleksiteti i çështjes, sjellja e kërkuarit dhe e autoriteteve respektive, si dhe interesi i kërkuarit në mosmarrëveshjen konkrete. (*shih vendimin e GJEDNJ-së Bara dhe Kola k. Shqipërisë, datë 12.10.2021, §§ 63*). Ndaj edhe kriteret u riinterpretuan në mënyrë të tillë nga kjo Gjykatë, që edhe pse situata e reformës në drejtësi ka sjellë efekte të ngarkesës dhe akumulimit të çështjeve tej parashikimit, të ruhet sistemi i vlerave të sanksionuara në Kushtetutë përmes forcimit të garancive mbrojtëse të epërsisë së saj në sistemin juridik, si dhe të garancive të drejtave dhe lirive të individit në përputhje me standardet ndërkombëtare të pranuar përgjithësisht.

7. Kriteri “interesi i kërkuessit dhe rreziku që passjell tejzgjatja e procedurave për të”, përbën një aspekt të rëndësishëm të vlerësimit të kohëzgjatjes së arsyeshme të gjykimit, çka është pranuar edhe nga kjo Gjykatë që përpara ndryshimeve kushtetuese dhe ligjore të vitit 2016, kur ajo kontrollonte standardet e kohëzgjatjes së paarsyeshme dhe vetëm konstatonte shkeljen përmes vendimeve deklarative në këtë aspekt të procesit (*shih vendimet nr. 14, datë 10.03.2016, paragrafët 10 dhe 14; nr. 76, datë 04.12.2017, paragrafi 19, të Gjykatës Kushtetuese*). Po ashtu, edhe në vendime të fazës tranzitore, ku kjo Gjykatë vazhdonte vetëm të konstatonte shkeljen, si pasojë e mosgjykimit të çështjes brenda afatit të arsyeshëm, ajo ka theksuar se arsyeshmëria e zgjatjes së procesit duhet të vlerësohet sipas rrethanave të veçanta të çështjes, duke pasur parasysh sidomos sjelljen e kërkuessit dhe rrezikun që passjell për të kjo tejzgjatje e afateve të gjykimit, kompleksitetin e çështjes, si dhe sjelljen e autoriteteve (*shih vendimin nr. 16, datë 16.03.2021 të Gjykatës Kushtetuese, paragrafi 24*).

8. Edhe nga jurisprudenca e GJEDNJ-së rezulton se vlerësimi nëse në një çështje të caktuar ka pasur shkelje të afatit të arsyeshëm karakterizohet nga realizmi. Afati i arsyeshëm i parashikuar në nenin 6/1 të KEDNJ-së duhet vlerësuar në çdo rast në varësi të rrethanave të çështjes. Vlerësimi i këtij afati duhet bërë duke pasur parasysh kritere të tilla, si: kompleksiteti i çështjes, sjellja e kërkuessit dhe e autoriteteve përkatëse, si dhe çfarë rrezikon kërkuessi (*shih vendimin e GJEDNJ-së Frydlander k. Francës [GC], datë 27.06.2000, § 43*). Për sa i përket shpejtësisë që duhet treguar nga autoritetet, GJEDNJ-ja ka bërë dallim mes çështjeve që kërkojnë “kujdes të veçantë” dhe atyre ndaj të cilave kërkohet “kujdes veçanërisht i posaçëm” (*shih vendimin e GJEDNJ-së Süßmann k. Gjermanisë, datë 16.09.1996, § 61*). Vendosja e një balance të drejtë mes aspekteve të ndryshme të detyrimit themelor të parashikuar në nenin 6/1 “procedura gjyqësore të shpejta” përbën vetëm një element të “parimit të përgjithshëm të administrimit të drejtësisë” (*shih vendimin e GJEDNJ-së Boddaert k. Belgjikës, datë 12.10.1992, § 39*).

9. Në vështrim të sa më lart, vlerësoj se kriteri përcaktues dhe i domosdoshëm, që duhet të merret në konsideratë nga Gjykata në këto çështje, është “interesi i lartë i kërkuessit, si dhe rreziku që passjell tejzgjatja e procedurave për të”, pasi vetëm ky kriter mund të bëjë dallimin në situatën konkrete të ngarkesës mes nevojës për të shqyrtuar të gjitha çështjet sipas afateve të arsyeshme, në zbatim të neneve 399 e vijues të KPC-së, dhe mundësisë e kapaciteteve aktuale të gjyqësorit për të respektuar këtë standard.

10. Në analizë të rastit konkret, shumica krahas kriterit “sjellja e kërkuesit” nuk ka vendosur si kriter edhe “interesin e kërkuesit dhe pasojat e tejzgjatjes”, për rrjedhojë, në mendimin tim, duke mos i vënë theksin as në strukturën formale të vendimit (*shih paragrafin 39 të vendimit “Sjellja e kërkuesit”*), nuk e ka analizuar atë me vëmendje të posaçme, duke mos respektuar kështu standardet e mëparshme të vendosura nga Gjykata në lidhje me kohëzgjatjen e paarsyeshme të procesit, çka krijon paqartësi për zbatimin e kriterëve që duhet të aplikohen për çështje të kësaj natyre edhe në të ardhmen.

B. Për juridiksionin kushtetues dhe juridiksionin e gjyqësorit të zakonshëm në lidhje me kohëzgjatjen e paarsyeshme të procesit

11. Sipas nenit 42 të Kushtetutës, kushdo, për mbrojtjen e të drejtave, lirive dhe interesave të tij kushtetues dhe ligjorë, ose në rastin e akuzave të ngritura kundër tij, ka të drejtën e një gjykimi të drejtë dhe publik brenda një afati të arsyeshëm nga një gjykatë e pavarur dhe e paanshme e caktuar me ligj. Sipas jurisprudencës së Gjykatës, e drejta për një proces të rregullt ligjor, pjesë e të cilit është edhe gjykimi brenda një afati të arsyeshëm, luan një rol qendror në sistemin e mbrojtjes së të drejtave të njeriut. Kjo dispozitë vendos detyrimin për organizimin e sistemit ligjor në mënyrë të tillë që gjykatat të plotësojnë kërkesat e standardeve për një proces të rregullt ligjor, përfshirë këtu edhe atë të gjyqimit brenda afatit të arsyeshëm. Në këtë drejtim, gjykatat kanë për detyrë të sigurojnë që të gjitha subjektet që marrin pjesë në proces të sillen në mënyrë që të evitojnë çdo vonesë të panevojshme (*shih vendimet nr. 42, datë 25.05.2017; nr. 22, datë 20.03.2017; nr. 12, datë 05.03.2012 të Gjykatës Kushtetuese*).

12. Legjislacioni procedural në fuqi parashikon të drejtën e palëve për të kërkuar, në raste të caktuara, përshpejtimin e shqyrtimit të çështjes së tyre nga gjykatat më shpejt se sa afatet e përcaktuara nga nenet 399 e vijues të KPC-së. Neni 460, pika 3 e KPC-së parashikon të drejtën e palëve që, për shkaqe veçanërisht të rënda dhe të motivuara, të kërkojnë përshpejtimin e shqyrtimit të çështjes nga gjykata e apelit. Neni 1, pika 2, i ligjit nr. 49/2012 parashikon se dispozitat e këtij ligji plotësohen me parashikimet e KPC-së, me përjashtim të rasteve dhe për aq sa ky ligj nuk parashikon ndryshe. Për rrjedhojë, kjo dispozitë ligjore, pra neni 460, pika 3 i KPC-së, zbatohet edhe ndaj çështjeve me karakter administrativ.

13. Po kështu, bazuar në nenin 460, pika 4, të KPC-së, Këshilli i Lartë Gjyqësor (*KLGGJ*) ka nxjerrë vendimin nr. 78, datë 30.05.2019 “Për kalendarin e shqyrtimit të çështjeve

në gjykatën e apelit” (vendimi nr. 78/2019), që ka përcaktuar disa kategori çështjesh, shqyrtimi i të cilave, për shkak të natyrës dhe kategorisë, duhet përshpejtuar nga gjykatat. Sipas këtij vendimi, për sa i përket natyrës, çështjet që kërkojnë përshpejtim janë: a) çështjet që kanë për objekt të drejta të fëmijës ose që kanë ndikim te një fëmijë i mitur; b) çështjet që kanë për objekt zgjidhjen ose pavlefshmërinë e martesës; c) çështjet që kanë për objekt detyrim për ushqim; ç) çështjet që kanë për objekt kujdestarinë; d) çështjet që kanë për objekt heqjen, kufizimin ose kthimin e zotësisë për të vepruar dhe ato që kanë për objekt të drejta të personave që iu është hequr ose kufizuar zotësia për të vepruar; dh) çështjet që kanë për objekt birësimin; e) çështjet për të cilat gjykata e shkallës së parë është shprehur me vendim jopërfundimtar, ndaj të cilit është ushtruar e drejta e ankimit të veçantë, të tilla si: çështjet me objekt ndreqjen e gabimit, sqarimin ose interpretimin e vendimit gjyqësor të gjykatës së shkallës së parë; çështjet për të cilat gjykata e shkallës së parë ka vendosur mospranimin e ankimit në gjykatën e apelit kundër vendimit gjyqësor të gjykatës së shkallës së parë; çështjet me objekt rivendosjen në afat të ankimit në gjykatën e apelit; çështjet për të cilat gjykata e shkallës së parë ka vendosur kthimin e akteve ose pushimin e gjykimit; ë) çështjet për të cilat gjykata e shkallës së parë ka vendosur refuzimin e dhënies/lëshimit të urdhrit të ekzekutimit; f) çështjet që kanë për objekt plotësim të vendimit gjyqësor të gjykatës së shkallës së parë; g) çështjet që kanë për objekt vërtetimin e faktit juridik të vjetërsisë në punë ose njohjen e vërtetësisë ose pavërtetësisë së dokumentit me pasoja juridike sa i përket përfitimit të pensionit; gj) çështjet që kanë për objekt shpërblimin e dëmit nga zgjidhja e kontratës së punës; h) çështjet në të cilat pala që ka paraqitur ankim heq dorë nga ankimi ose ato në të cilat paditësi heq dorë nga e drejta e padisë, i) çështjet me interes ose ndjeshmëri veçanërisht të lartë për opinionin publik ose ato që prekin interesa të komuniteteve të caktuara, në veçanti ato në nevojë.

14. Përveç sa më lart, vendimi i KLGJ-së parashikon se për çdo lloj çështjeje, pavarësisht natyrës dhe kategorisë së saj, palët mund të kërkojnë përshpejtimin e shqyrtimit të saj për shkaqe veçanërisht të rënda dhe të motivuara, kur kjo nuk bie në kundërshtim me ligjin. Këto shkaqe vlerësohen nga gjyqtari relator sipas bindjes së tij të brendshme, bazuar në rrethanat e parashtruara nga pala. Me “shkaqe veçanërisht të rënda dhe të motivuara” nënkuptohen ato shkaqe personale të palës, të lidhura me shqyrtimin e çështjes dhe objektin e saj apo ato shkaqe që përcaktojnë ose kushtëzojnë ecurinë e zgjidhjes së mosmarrëveshjes kryesore të palëve ndërgjyqëse, ekzistenca e të cilave motivon shqyrtimin e përshpejtuar të

çështjes, domethënë shqyrtimin e saj në një afat më të shkurtër nga afati ligjor ose nga afati i arsyeshëm sipas nenit 399/2 të KPC-së dhe/ose sipas këtij neni në lidhje me nenin 109, pika 4, të ligjit nr. 38/2017, datë 30.03.2017. “Shkaqe veçanërisht të rënda dhe të motivuara” mund të jenë, pa u kufizuar: a) pamundësia objektive e palës për të marrë pjesë në shqyrtimin e çështjes në një të ardhme të caktuar, ndërsa ajo ka zgjedhur që mbrojtjen e interesave të saj në gjykim ta realizojë personalisht ose kur prania e saj në gjykim konsiderohet e qenësishme për efekt të procesit të të provuarit; b) gjendja shëndetësore e palës ose mosha e saj është e tillë që mund të vërë në dyshim pritshmërinë e saj për një vendim gjyqësor që lidhet me një të drejtë personale; c) çështja ka përbërë shkak pezullimi për një çështje tjetër gjyqësore; ç) çështjet, shqyrtimi i të cilave në gjykatën e shkallës së parë ka zgjatur përmbi 2 vjet; d) çështjet të cilat ligji i ka përcaktuar në juridiksionin fillestar gjyqësor të gjykatës së apelit dhe shqyrtimi i të cilave në juridiksionin administrativ ka zgjatur përmbi 2 vjet (shih pikat 4, 5 dhe 6, Kreu II, të vendimit nr. 78/2019 të KLGJ-së).

15. Në vijim, kur pala bën kërkesë për përshpejtim, gjyqtari relator shqyrton kërkesën e palës për përshpejtimin e shqyrtimit të çështjes, jo më vonë se 30 ditë nga dita e dorëzimit të kërkesës. Kur kërkesa e palës për përshpejtimin e shqyrtimit të çështjes vlerësohet e bazuar, gjyqtari relator vendos pranimin e saj, duke parashtruar edhe arsyet në lidhje me vlerësimin e tij, në këtë rast, në varësi të ngarkesës dhe të urgjencës së çështjes, edhe intervalin kohor brenda të cilit çështja do të planifikohet në kalendarin e shqyrtimit të çështjeve. Sekretari gjyqësor i gjyqtarit relator kujdeset për ndjekjen e planifikimit të çështjes në kalendarin e shqyrtimit të çështjeve sipas planifikimit paraprak në aktin përkatës të gjyqtarit relator (shih pikat 7 dhe 8, Kreu III, të vendimit nr. 78/2019 të KLGJ-së).

16. Për sa më lart, parimi i shpejtësisë së gjykimit dhe i prioritizimit, jo duke u nisur vetëm nga periudha kohore e paraqitjes së kërkesës, padisë, ankimit ose rekursit, mund të zbatohet për një numër të caktuar çështjesh dhe kalendari i tyre është caktuar nga KLGJ-ja, duke pasur parasysh standardet ndërkombëtare dhe kombëtare, por edhe situatën aktuale të mbingarkesës.

17. Në vështrim të sa më lart, duke mos iu përmbajtur kritereve kushtetuese të vëna prej saj, me jurisprudencën ndër vite dhe që prezumohet se ka gjetur pasqyrim edhe në kuadrin ligjor e nënligjor, shumica ka ndërhyrë në kompetencat e gjykatave të juridiksionit të zakonshëm, në rastin konkret në kalendarin e shqyrtimit të çështjeve nga relatorja, duke

ndryshuar kështu kriteret për prioritizimin e çështjeve për shqyrtim para këtyre gjykatave, i cili merr parasysh edhe gjendjen aktuale të ngarkesës së gjyqësorit.

C. Për zbatimin e standardeve në çështjen konkrete

18. Në çështjen konkrete do të analizoj vetëm ato kriteret të kohëzgjatjes së arsyeshme të procesit, ku ndahem me shumicën, për sa më poshtë:

C.1. Sjellja dhe interesi i kërkuarit/ çfarë ai rrezikon dhe pasojat që mund t'i vijnë nga tejzgjatja

19. Rezulton se çështja për të cilën kërkuar ka kërkuar përsheptimin e gjykimit nga Gjykata Administrative e Apelit është administrative (konstatim i pavlefshmërisë absolute të akteve administrative), ndërsa pretendimet e tij, në thelb, kanë të bëjnë me të drejtat e pronësisë, të fituara me vendimin nr. 132/1996 të KKPP-së, që i përkasin një gjykimi civil.

20. Gjykata ka theksuar se për çështjet e lidhura me pensionin, kujdestarinë ose raste të tjera të ngjashme, duhet të tregohet një kujdes më i madh (*shih vendimin nr. 35, datë 01.11.2021 të Gjykatës Kushtetuese*).

21. Për rrjedhojë, në drejtim të rrezikut që passjell për kërkuarin tejzgjatja e procedurave, vlerësoj se, në thelb, kjo çështje nuk rezulton të jetë e tillë që për shkak të natyrës së saj të ketë përparësi në radhën e shqyrtimit, pasi ajo çfarë kërkuar rrezikon në këtë konflikt gjyqësor nuk përfshihet në të drejta dhe interesa të natyrës veçanërisht serioze. Duke konsideruar dhe analizuar më në thellësi se çfarë pasojë ose rreziku sjell për kërkuarin tejzgjatja e procesit, çmoj se shumica duhej të kishte dalë në konkluzion të ndryshëm për çështjen.

22. Çështjet me bazë konflikte pronësie për kategorinë e ish-pronarëve kanë rëndësi, pasi e drejta e pronës është shqetësim serioz për këtë kategori subjektësh, por edhe fakti i të qenit objekt gjykimi një konflikt prone, nuk do t'i jepte prioritet kësaj kategorie nga gjykatat aktualisht, pasi referuar situatës post reformë, e cila orienton dhe presupozohet që ka gjetur një balancë mes përcaktimit të çështjeve prioritare dhe situatës së rënduar me mbingarkesë çështjesh gjyqësore, tashmë janë përcaktuar çështjet të cilat do të jenë prioritare (*shih paragrafët 13-14 të kësaj pakice*).

23. Për më tepër, vlerësoj se për sa i përket sjelljes së kërkuarit, ai mund të kishte marrë edhe masa të tjera për garantimin e së drejtës së tij të pronësisë, në kushtet kur në vendimin

nr. 447, datë 31.03.2016, Gjykata Administrative e Shkallës së Parë Vlorë ka arsyetuar, ndër të tjera, se duke qenë se pretendimet e tij, në thelb, i përkisnin një gjykimi civil dhe jo atij administrativ, kërkuesi duhej të godiste për pavlefshmëri titullin e pronësisë së personit të tretë dhe më pas të kërkonte çregjistrimin e pronës nga pala e paditur ZVRPP-ja, Fier dhe regjistrimin e saj, nëse plotësonte kriteret ligjore, në emrin e tij (*shih faqen 5 të vendimit të Gjykatës Administrative të Shkallës së Parë Vlorë*).

C.2. Sjellja e autoriteteve

24. Për sa i përket sjelljes së autoriteteve, shumica ka pranuar ekzistencën e një volumi të lartë të çështjeve për shqyrtim në Gjykatën Administrative të Apelit, si dhe numrin e reduktuar të gjyqtarëve aktualë në këtë gjykatë, megjithatë ka vlerësuar se në rastin e kërkuesit ka pasur shkelje të standardit të gjykimit brenda një afati të arsyeshëm, pasi kjo çështje është regjistruar në shtator të vitit 2016 dhe sipas radhës kohore duhet të ishte shqyrtuar (*shih paragrafin 54 të vendimit*).

25. Ndër vite nga kjo Gjykatë është analizuar se sjellja e autoriteteve nuk i atribuohet vetëm gjyqtarit, por të gjithë sistemit dhe aktorëve institucionalë, të cilët kanë detyrimet përkatëse për marrjen e masave të nevojshme. Edhe së fundmi, sipas Gjykatës, në vlerësimin e kohëzgjatjes së përgjithshme të procedurave, ajo vlerëson të tregojë një qasje më të kujdesshme, duke pasur parasysh ndryshimet që solli reforma në sistemin e drejtësisë në vendin tonë dhe efektet e saj, veçanërisht lidhur me plotësimin e numrit të gjyqtarëve në gjykata dhe numrin e madh të çështjeve në pritje për t'u shqyrtuar. Në këtë situatë, Gjykata, ashtu sikundër GJEDNJ-ja, merr në konsideratë dhe njeh faktin se një vend i vogël si ky yni ka vështirësi në plotësimin me burime njerëzore të nevojshme dhe të mjaftueshme të gjykatave të juridiksionit të zakonshëm (*shih vendimin nr. 33, datë 01.11.2021 të Gjykatës Kushtetuese*).

26. Po në këtë drejtim, GJEDNJ-ja në jurisprudencën e saj ka mbajtur qëndrimin se akumulimi i përkohshëm i çështjeve nuk e ngarkon shtetin me përgjegjësi, me kusht që ky i fundit të ketë ndërmarrë veprime të menjëhershme që synojnë përmirësimin e situatës për të zgjidhur një situatë të jashtëzakonshme të këtij lloji (*shih Buchholz kundër Gjermanisë, 6 maj 1981, § 51*). Metodrat që mund të nxisin përkohësisht përshpejtimin janë ato kur për gjykimin e çështjeve ndiqet një radhë e caktuar e bazuar jo vetëm në datën e depozitimit të tyre, por edhe në nivelin e urgjencës dhe rëndësisë së tyre, dhe, në veçanti, të vlerësimit të asaj që përbën rrezik për personat në fjalë. Megjithatë, nëse një zgjidhje e këtij lloji rezulton në

te jzgjatje dhe kthehet në një problem të organizimit strukturor, atëherë këto metoda nuk janë më të mjaftueshme dhe shteti duhet të sigurojë miratimin e masave më efektive (*shih Guincho kundër Portugalisë, 10 korrik 1984, § 40; Zimmermann dhe Steiner kundër Zvicrës, 13 korrik 1983, § 29*).

27. Në vështrim të sa më lart, duke iu referuar rastit konkret, ndryshe nga shumica, e cila te ky kriter, ka analizuar detyrimet e autoriteteve përtej gjyqësorit (*shih paragrafin 56 të vendimit*), vlerësoj të ndalem te rrethanat specifike të kësaj çështjeje, në drejtim të veprimeve të relatores, si dhe ngarkesës së saj, si një element thelbësor në tërësinë e kriterit “sjellja e autoriteteve”.

28. Duke iu referuar informacionit të ardhur për çështjen nga Gjykata Administrative e Apelit, rezulton se relatorja aktuale për çështjen e kërkuarit është caktuar, përmes shortit, në datën 16.12.2021. Po sipas këtij informacioni, kjo gjyqtare ka aktualisht një ngarkesë prej 4378 çështjesh dhe çështja e kërkuarit i ka kaluar për shqyrtim veç në dhjetor 2021.

29. Bazuar në këto të dhëna të natyrës faktike, vlerësoj se vonesat në shqyrtimin e çështjes, haptazi nuk mund t'i atribuohen relatores. Për më tepër, e gjithë kjo ngarkesë jo vetëm nuk duhet t'u atribuohet gjyqtarëve, por kërkon marrjen e masave konkrete afatgjata nga institucionet përgjegjëse, përtej atyre që janë marrë deri tani, ose dhe atyre që kanë të bëjnë me përcaktimin e çështjeve prioritare për shqyrtim nga gjykatat, bazuar në natyrën dhe karakterin e veçantë të çështjes, masa të cilat dhe kjo Gjykatë ka theksuar që nuk janë të mjaftueshme. (*shih vendimet nr. 33, datë 01.11.2021; nr. 34, datë 01.11.2021; nr. 35, datë 01.11.2021 të Gjykatës Kushtetuese*).

D. Në lidhje me dispozitivin e vendimit

30. Në përfundim, në arsyetimin e saj shumica shprehet se: “Gjykata thekson, gjithashtu, domosdoshmërinë përshpejtimit të procedurës së gjykimit të çështjes së themelit të kërkuarit dhe, për këtë qëllim, bazuar në nenin 81, pika 3, të ligjit nr. 8577/2000, ajo do të caktojë në pjesën urdhëruese të këtij vendimi edhe afatin brenda të cilit duhet të veprojë Gjykata Administrative e Apelit. Në vlerësimin e Gjykatës, ky afat konsiderohet i arsyeshëm dhe u përgjigjet kushteve dhe mundësive të Gjykatës Administrative të Apelit për të vepruar në çështjen e kërkuarit, e cila është duke shqyrtuar çështjet e regjistruara në periudhën shtator 2016 – shkurt 2017 (*shih paragrafin 58 të vendimit*). Sipas dispozitivit, urdhërohet gjykata të shqyrtojë çështjen brenda 6 muajve, nga hyrja në fuqi e vendimit të Gjykatës Kushtetuese.

31. Për sa më lart, duke pranuar se ka shkelje të kohëzgjatjes së arsyeshme dhe duke vendosur detyrim për Gjykatën Administrative të Apelit, që brenda 6 muajve të shqyrtojë themelin e çështjes, shumica nuk ka reflektuar qasjen e duhur as mbi efektivitetin e vendimeve të saj, të cilat rrezikojnë të mbeten të pazbatuara, dhe as në pamundësinë ose mundësinë e kësaj gjykate për të shqyrtuar këtë çështje. Në këtë drejtim, ajo nuk ka qartësuar se mbi çfarë kriteresh e konsideron afatin 6-mujor të arsyeshëm dhe që u përgjigjet kushteve e mundësive të Gjykatës Administrative të Apelit (relatores) për të vepruar në çështjen e kërkuarit. Argumenti i shumicës “sipas periudhës kohore”, i ka ardhur koha, nuk është i mjaftueshëm për të dalë në konkluzionin se, për këtë arsye, Gjykata e Apelit Administrativ ka mundësi ta shqyrtojë brenda 6-muajve.

32. Nga ana tjetër, vendimi nr. 78/2019 i KLGJ-së, për sa i përket kategorisë, ka parashikuar se kërkojnë, gjithashtu, përparësi në përshejtim çështjet që duhen shqyrtuar për shkak të vendimeve të Gjykatës Kushtetuese (*shih pikën 3.2, Kreu II, të vendimit nr. 78/2019 të KLGJ-së*), një arsye më tepër për të pasur kujdes në vënien e afateve, që mund të krijojnë përplasje me kalendarin e çështjeve, ku mund të ketë çështje më prioritare (*shih paragrafët 13-14 të kësaj pakice*).

E. Konkluzione

33. Në vështrim të të gjitha sa më sipër, mendoj se qëndrimi i shumicës është një vlerësim i nxituar dhe i shkëputur nga realiteti kompleks i organizimit dhe funksionit të gjyqësorit aktualisht, edhe pse shkresa e dërguar nga Gjykata Administrative e Apelit e pasqyron më së miri këtë realitet me mbingarkesë çështjesh gjyqësore.

34. Ky qëndrim i pakicës nuk nënkupton në asnjë rast që sistemi gjyqësor nuk duhet të jetë në përputhje me parimin e drejtësisë efektive, megjithatë kjo Gjykatë, krahas sigurimit të njëtrajshmërisë së jurisprudencës kushtetuese, për sa i takon vlerësimin të faktorëve që duhet të garantojnë standardet e së drejtës për një proces të rregullt ligjor, duhet edhe të konstitucionalizojë gjyqësorin e zakonshëm përmes vendimeve të saj. Në rastin konkret, vlerësoj se Gjykata, duke mos përcaktuar kriteret e sakta dhe të qarta, po i orienton këto lloj procesesh gjyqësore në subjektivizëm, duke sjellë pasoja edhe për gjyqësorin e zakonshëm, i cili, përveç kriterëve të sipërcituara (*shih paragrafët 13-14 të kësaj pakice*), do të duhet të orientohet drejt zhvillimit të proceseve gjyqësore, sipas kriterëve (në fakt, mungesës së kriterëve të qarta), të vëna prej saj.

35. Si përfundim, vlerësoj se kërkesa e kërkuarit duhet të rrëzohej, duke marrë në konsideratë kriterin e interesit/rrezikut që passjell për kërkuarin tejzgjatja e procedurave, si dhe kriterin e sjelljes së autoriteteve dhe, më konkretisht, një faktori që qëndron brenda kriterit të sjelljes së autoriteteve, specifikisht referuar mosveprimeve ose veprimeve të relatores së çështjes, të tilla që të kenë ndikuar në vonesat e çështjes.

Anëtare: Elsa Toska